

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

**MIT ÉR (EL) A TANÁR,
HA KÖZÉP-EURÓPAI?**

**ALACSONY STÁTUSÚ DIÁKOKAT TANÍTÓ
EREDMÉNYES TANÁROK
KÉT KÖZÉP-EURÓPAI ORSZÁGBAN**

Bacskai Katinka

Témavezető: Prof. Dr. Pusztai Gabriella

DEBRECENI EGYETEM
Humán Tudományok Doktori Iskola
Nevelés- és Művelődéstudományi Program

2013

1. Az értekezés célkitűzése, a téma körülhatárolása

A tanári (és iskolai) eredményességi kutatásoknak csaknem ötvenéves a múltja. Legtöbb kutató egyetért abban, hogy a tanári eredményességnek – amin elsősorban azt értik, hogy a tanár pozitívan hat a diák tanulmányi eredményeire – nincsenek egyértelmű, könnyen megragadható mutatói. A magyarázatok keresésekor a kutatások mindenekelőtt a tanárra mint egyénre koncentrálnak, vizsgálják a végzettségét, a tapasztalatát, az alkalmazott módszereit stb. A kutatások másik csoportja az iskola egészének eredményességére összpontosít: vizsgálja az infrastrukturális feltételeket, a tanulási környezetet, különös figyelmet szentel a vezetőnek. Azonban kevés kutatás vonja be az elemzésbe magyarázatkereséskor a tanári kart mint testületet és a közösen elvégzett munkát, valamint a tanulók, az osztályok így elért fejlődését mint kollektív eredményt, jóllehet a tanári munka eredményességét valójában lehetetlen a kontextustól függetlenül értékelni.

Kutatások sora hangsúlyozza, hogy a diák eredményességét általános iskolás korban jórészt a szülői státus határozza meg – a hatvanas évek óta jelentős kutatási eredmények mutatnak rá arra, hogy az iskola társas kompozíciója számos ponton erősen befolyásolja a tanulói teljesítményeket. Az iskolai kompozíció a tanári munkát és annak eredményességét vizsgáló kutatásokban is a figyelem középpontjába került. Az angol nyelvű szakirodalom nehezen kezelhető („hard-to-staff”), legnagyobb kihívást jelentő iskolák („most challenging schools”) vagy veszélyeztetett iskolák („at-risk school”) néven is hivatkozik az általunk vizsgált iskolákra, ahol

többségében olyan diákok tanulnak, akik az átlagnál rosszabb szociokulturális helyzetűek. Az angol kifejezések arra is utalnak, hogy itt a tanároknak sokkal több kihívásnak kell megfelelniük munkájuk során, és hogy az alacsony státusú diákkompozíciójú iskolákat nem lehet összemérni az átlagos diákkompozíciójú iskolákkal.

A hazai oktatási rendszert nagyfokú, regionális és települési szintű társadalmi különbségekre visszavezethető szegregáció jellemzi, ami a kutatások tanúsága szerint nem csökken, sőt hosszú távon növekedni látszik. Úgy gondoljuk, hogy ez az oktatási rendszerünknek olyan sajátossága, amelyen több oktatáspolitikai kormányzat sem tudott érdemileg változtatni. Amikor disszertációnkban olyan iskolák eredményeit vizsgáltuk, ahol többségében alacsony státusú diákokat tanítanak a tanárok, az oktatási intézmények teljesítményének reális érzékeltetéséhez kívántunk hozzájárulni.

Jelen dolgozatban két problémakör vizsgálatához kapcsolódunk. Egyrészt fel akartuk tárni azokat a sajátosságokat, amelyek egy tanárt és egy adott iskolát sikeressé tehetnek az alacsony státusú diákok által dominált iskolai kompozíció esetén. (A sikert a dolgozatban úgy értelmeztük, hogy a diákok tanulmányi és nem tanulmányi szempontból eredményesebbek, mint a hasonló kompozíciójú iskolákban tanulók.) Másrészt a dolgozat a nemzetközi összehasonlítások egyik válfaját tekinti mintaképének, a statisztikai elemzéseken alapuló összehasonlításokat: a hazai iskolák és tanáraik adatait, eredményeit összevetjük a szlovákiai iskolák tanárainak jellemzőivel és eredményeivel.

2. Az alkalmazott módszerek

Dolgozatunkban a kontextuális statisztikai elemzés módszerét alkalmaztuk. A kontextuális elemzések vonatkozhatnak iskolán kívüli és iskolán belüli viszonyokra. Mi elsősorban az utóbbival foglalkoztunk: az iskola intergenerációs és intragenerációs kapcsolatrendszerait vizsgáltuk. Számba vettük a tanári kar összetételét és jellemzőit, ahogy a diákok összetételét és jellemzőit is. Az iskolai társas jellemzők összességét a társadalmi tőke és az iskolai klíma elmélete által közelítettük meg.

Az empirikus vizsgálatot a 2008-as TALIS (*Teaching and Learning International Survey*) kutatás adatbázisainak új, egyéni koncepció szerinti másodelemzése jelentette. A TALIS a tanítás és a tanulás feltételeit vizsgáló kutatás, amelyet 2008 tavaszán végzett az OECD. A kutatás során 23 országban kérdeztek meg tanárokat és iskolavezetőket munkájukról, módszereikről, munkakörülményeikről. Minden országban ISCED 2. szinten, az alapfokú oktatás második felében (5–8. évfolyamon) tanító tanárok között végezték a felmérést. A mintavételi egységek az iskolák voltak. 150 iskolából egyenként 20 pedagógust kérdeztek meg, így összesen országonként kb. 3000 fő került a mintába. A hazai kutatás során a TALIS-adatokat összekötöttük a 2008-as Országos Kompetenciamérés diák-adataival, melyekből eredményességi változókat és háttér-információkat is gyűjthettünk, majd ezekből önállóan képeztünk indikátorokat. Mivel Szlovákiában nincs a hazaihoz hasonló OKM-kutatás, ott kizárólag a TALIS-adatok jelentették az elemzés alapját.

Értekezésünkben az olyan iskolákban tanító tanárookra kívántunk koncentrálni, ahol a tanároknak kiterjesztett szerepelvárásokkal kell szembenézniük, és ahol a diákok otthoni környezete, értékrendje feltételezhetően távol áll attól, amit egy átlagos iskola képvisel. Kutatásunk homlokterében az alacsony státusú szülői kompozícióval jellemezhető iskolák tanárainak sajátosságai, munkájuk és eredményeik álltak.

Mivel a korábbi kutatások szerint a szülők iskolázottsága befolyásolja legerősebben a tanulók pályafutását, az általunk használt adatbázisokban leválasztottuk a minta egészéről azokat az iskolákat, ahol a szülők között 10% alatti, illetve 40% fölötti volt a diplomások aránya. Ezeket tekintettük a szülők iskolai végzettsége alapján hátrányos és előnyös intézménycsoportoknak, illetve ilyen módon keletkezett egy átlagos iskolai kompozíciót képviselő csoportunk is, amely nagyjából a minta felét adja. A hipotézisek bizonyítása során – elsősorban a Lazarsfeld-féle elaborációs modellt alkalmazva – parciális és marginális összefüggés-vizsgálatokat is végeztünk, azaz az előbb említett intézménycsoportokban külön-külön futtattuk le a statisztikai elemzéseket, majd az eredményeket összehasonlítottuk. Úgy gondoltuk, hogy hitelesebb képet kapunk, ha a különböző kompozíciójú iskolák eredményeit és az azokat befolyásoló tényezők hatóerejét összevetjük. Ennek az összehasonlításnak köszönhetően igen plasztikusan kidomborodtak a különböző iskolai kompozíciók tanárai és diákjai közötti különbségek.

3. A kutatás eredményei

A kutatás módszertani eredményei közé sorolható azoknak a változóknak a felépítése, amelyekkel dolgoztunk, hiszen többségük általunk képzett változó, vizsgálatuk eddig nem volt általános, másik részüket pedig a hagyományos értelmezésekhez képest újszerűen elemeztük.

Disszertációnkban három függő változót alkalmaztunk. A tanulmányi eredményesség mérésére létrehoztunk egy olyan változót, amelyben az OKM-eredményekből kiszűrtük a diákok származásának hatását. Továbbá a megszokottól eltérő módon a nem tanulmányi eredményesség is ugyanakkora hangsúlyt kapott a vizsgálatok során, mint a tanulmányi eredményességi mutató. Számba vettük, hogy a tanárok hogyan ítélik meg saját eredményességüket, és vizsgáltuk az ebben mutatkozó különbségeket, a tanórai fegyelmet pedig olyan szocializációs eredményességi tényezőként interpretáltuk, amely a közös munkavégzésre való hajlandóságot képviseli az elemzésünkben. Ez az értelmezés a hazai szakmunkákban még nem általános, de tapasztalható, hogy a nem tanulmányi eredményesség indikátorai mint befolyásos prediktorok egyre nagyobb teret nyernek a szakirodalomban, nyilván mert hatékonyabban utalnak azokra a képességekre, készségekre, amelyeknek a későbbiekben, felnőtt korban a munkaerőpiacon vagy a családi, állampolgári életben nagy lesz a jelentőségük. Nem beszélve arról, hogy a kompetenciatesztek elterjedésével, az azokra való trenírozás miatt a tanulmányi teszteredmények nem tükrözik maradéktalanul az érvényes eredményeket.

Magyarázó változóinkat a humán- és a társadalmi tőke elméletére támaszkodva alakítottuk ki. Vizsgáltuk a hagyományos humántőke-forrásokat (végzettség, tapasztalat stb.), de emellett tanulmányoztuk a társadalmi tőkeforrások különböző szintjeit is. A társadalmi tőkeforrások közül leggyakrabban a tanár-diák kapcsolatot szokták kiemelni a kutatások – ezt mi is vizsgáltuk, mind strukturális, mind tartalmi szempontok szerint. Ritkábban kutatják a tanár-tanár kapcsolatrendszerből eredő intragenerációs tőkeforrást, ennek mi egyrészt a tanári együttműködés gyakoriságán alapuló strukturális sajátosságait, másrészt az értékközösséget kifejező tartalmi oldalát vizsgáltuk. A strukturális oldalt egy, a tanárok bizonyos közös tevékenységeinek gyakoriságán alapuló mutató, a tartalmi oldalt az értékközösség szintjét kifejező változók képviselték. Mivel ma a tanároknak az iskolában egyre több külső kihívásnak kell megfelelniük, ezért a kívülről származó erőforrásokat is vizsgáltuk. Az iskola környezetében levő társadalmi tőkeforrások dimenziójában a szülői közösséget, illetve az iskola közvetlen társadalmi környezetét elemeztük.

A kutatás elején négy hipotézist állítottunk föl, elsősorban szakirodalmi és tereptapasztalatok alapján, és ezeket három, empirikus kutatási eredményeket összefoglaló fejezeten át vizsgáltunk. A kutatás első – hazai tapasztalatokból kiinduló – hipotézise szerint azok a tanárok, akik hátrányos helyzetű diákokat tanítanak, a tanártársadalomnak nem a legmagasabban képzett és nem a legtapasztaltabb rétegeből kerülnek ki. Magas közöttük az olyan pedagógusok aránya, akiknek ez az első munkahelyük, és amint lehet, továbbállnak az iskolából,

olyan intézményt választva, ahol nagyobb a sikerélmény, illetve több tanítási, tehetséggondozói és kevesebb nevelői feladat hárul rájuk. Ezt a feltételezést nagyobb részben mindkét országban bizonyítottuk. A hazai adatok által markánsan kimutatható a pályakezdők magasabb aránya, az egyéves szerződéssel foglalkoztatottak nagy száma és a főiskolai (és nem egyetemi) végzettségűek túlnyomó többsége az alacsony státusú diákok által dominált iskolai kompozícióban. Ugyanakkor úgy találtuk, hogy mivel a férfiak és a fiatalok aránya a minta egészéhez mérten magasabb, és mivel a tanárok a pályájuk során jobb kompozíciójú intézmények felé mozdulnak el, az alacsony státusú diákkompozíciójú intézmények nemi és életkori szempontból homogénebbek.

Az első hipotéziscsoportot szinte egészében igazolni tudtuk. Néhány kulcsfontosságú változó révén bemutattuk a diákok otthoni körülményeit is (sok az inaktív, munkanélküli szülő, kevesebb tartós fogyasztási cikk van a birtokukban, stb.). Igazolni láttuk azt is, hogy a diákok szülei nem tanulnak együtt a gyerekeikkel, és általában a tanulás és a tudás értéke kisebb ezen iskolák tanulóinak családjában.

A tanárok eredményességét többnyire jól mérhető humántőke-források révén próbálják megragadni a kutatók. Láthattuk, hogy ezek a mutatók azt igazolják, hogy az alacsony státusú diákokat tanító iskolák kevésbé erősek. Második hipotézisünk az volt, hogy a társadalmi tőke forrásai erőteljesebben hatnak a hátrányos kompozíciójú tanárok eredményességére, mint más kompozíciók esetében. Megállapíthattuk, hogy ezek közül számos tényező kiemelten fontos, úgyannya,

hogy ezek döntenek el, hogy sikeres vagy kevésbé sikeres lesz egy iskola. Különösen kiemelendő az osztályméret, amelyet Coleman nyomán mint intergenerációs strukturális tőkeforrást interpretáltunk. Bizonyítottuk, hogy a 10% alatti diplomás szülői aránnyal rendelkező iskolákban kiemelt jelentősége van a magasabb tanári aránynak. Ebben a közegben különösen fontos, hogy a tanárok sokrétű és törődő kapcsolatot építsenek ki a diákokkal, bár kétségtelen, hogy valamennyi kompozícióban szembetűnően nagy az intergenerációs tőkeforrások jelentősége.

Elemzésünk során rámutattunk arra, hogy nemcsak az egyes tanárok, hanem az egész tantestület eredményeit rendkívüli erővel befolyásolja, ha a szülők és az iskola környezete támogatja és elismeri az intézmény munkáját. A szülői értekezleteken való részvétel hat a diákok tanulmányi eredményeire, az iskolában történtek figyelemmel kísérése pedig (ezt az iskolai események otthoni megbeszélésének gyakoriságával mértünk) befolyásolja a tanórai rendet, ami a nem tanulmányi eredményesség mutatója. Az alacsony státusú diákokat tanító iskolákban a tanárok jellemzően kevésbé érzik, hogy megbecsüli őket a környezetük, de ahol ez az erőforrás mégis a rendelkezésükre áll, igen inspirálóan hat munkájukra.

Harmadik hipotézisünk az eredményes tanár és az eredményes tanári kar általunk fontosnak vélt jellemzőit érinti. Feltételezésünk szerint a tanárok által képviselt humántőke akkor jut el hatékonyan a diákokhoz, ha azt a megfelelő társadalmi tőke légkörében tovább tudják adni.

Megállapítottuk, hogy a tanári intragenerációs erőforrások a hátrányos iskolai kompozícióban sokkal

erőteljesebben hatnak a tanári eredményesség valamennyi szintjén, mint a többi kompozíció esetében. Az elemzés eredményei szerint a tanárok közötti együttműködés, ami a tanárok közös pedagógiai értékrendjét is megalapozza, nagymértékben hozzájárul az iskolai sikerhez, sőt a hátrányos kompozíciójú iskolákban még fontosabb ez a tőkeforrás, mint a minta átlagában. Az adatok azt mutatták, hogy a kihívást jelentő diákkompozíciójú iskolákban a magyarországi pedagógusok – talán mert ráviszi őket a szükség – egyébként is gyakrabban dolgoznak együtt.

Az intergenerációs tanári tőkeforrások esetében is különválasztottuk a strukturális és a tartalmi dimenziókat. Külön ki kell emelnünk, hogy az alacsony státusú diákkompozíciót oktatók közösségére nemcsak a több, gyakoribb közös munka jellemző, hanem az is, hogy a tanárok jobban elfogadják kollégáik értékelését, mint a más típusú kompozíciók esetében. Ennek az intragenerációs tartalmi erőforrásnak is rámutattunk az egyértelmű eredményességnövelő hatására, mind a tanulmányi, mind a nem tanulmányi eredményességet illetően.

Utolsó, negyedik hipotézisük a nemzetközi összehasonlítás eredményein alapul. Előzetes ismereteinkből kiindulva feltételeztük, hogy a tanárok eloszlása, sikereik, eredményességük, a diákok jellemzői Szlovákiában is nagyjából a hazaihoz hasonló tendenciákat mutatnak. Az alacsony státusú diákkompozíciójú intézmények földrajzi eloszlása mind regionális szempontból, mind a települési lejtő szempontjából igen hasonlít a magyarországihoz. Az iskolavezetők hasonló problémákról (humán- és

infrastrukturális erőforráshiányok) számoltak be, és hasonló a tanárok adminisztratív terhelése is (az alacsony státusú kompozícióval jellemezhető iskolákban mindkét országban magasabb, mint a többi kompozícióban), valamint az osztálylétszámok is hasonlóan kisebbek voltak a vizsgált kompozícióban. A diákok háttere, aspirációs szintje, az iskolai problémák is rendkívül megegyeztek a két országban. De ami még ennél is fontosabb, és amiért Szlovákiát választottuk kontroll-országnak, az az, hogy a diákok háttere egy-egy iskolában csaknem ugyanolyan mértékben meghatározza a teljesítményüket, mint Magyarországon. A humán- és a társadalmi tőke hatására vonatkozó hipotéziseink vizsgálata viszont már eltérő eredményekkel járt.

A tanárok iskolák közötti eloszlása terén Szlovákiában is hasonló tendenciát tapasztaltunk, mint hazánkban. Szlovákiában a kihívást jelentő iskolai kompozícióban a részmunkaidős foglalkoztatottak aránya kiemelkedő a minta átlagához képest, és valamivel nagyobb a pályakezdők aránya is, de a különbség nem olyan látványosan nagy, mint Magyarországon. Megállapíthatjuk tehát, hogy Szlovákiában nem olyan erős a tanári szelekció az iskolatípusokat illetően, mint hazánkban. Ezt önmagban is érdemes továbbgondolni, de a jelenség hatása is jelentős, mert úgy tűnik, nem ez a fő oka a magas akadémiai szegregációs szintnek. A társadalmi tőke továbbadására vonatkozó hipotézisünk viszont hasonlóan igazolhatónak bizonyult, azzal a különbséggel, hogy míg Magyarországon a tanárok közötti jó szakmai kapcsolat, addig Szlovákiában a jobb tanár-diák viszony nyomottabbet a latban a függő változókra gyakorolt hatás tekintetében. Ennek

magyarázatát abban láttuk, hogy a szlovákiai tanárokat kisebb mértékben terhelik le az adminisztrációs, a továbbképzési és az órai munkák, ami több szabadidőt biztosít számukra, és ennek a szabadidőnek egy részét az adatok tanúsága szerint a diákokkal töltik el az iskolában, építve ezáltal az intergenerációs kapcsolatokat. Mivel a tanári szelekció kisebb mértékű a szlovákiai iskolák között, arra is következtettünk, hogy a tanárok kevésbé élik meg csapdahelyzetként a hátrányos kompozícióban való tanítást, ami kedvez a diákokkal való jó viszony kialakulásának.

Mindezek a tapasztalatok mégis arra hívják fel a figyelmünket, hogy még ha meglehetősen hasonlóak is a két ország iskolái és oktatási rendszerei, akkor sem tanácsos ugyanolyan megoldásokhoz folyamodni. Mint ahogy a „finn oktatási csoda” adaptációjával sem érdemes kísérletezni, mert Magyarországnak mint poszt szocialista országnak nagyon más a társadalmi kontextusa és az eszköztára.

Kutatásunkban bizonyítottuk, hogy az alacsony státusú diákkompozícióval jellemezhető iskolák tanárai, akik a hazai tanártársadalom majdnem egynegyedét teszik ki, mások, és más problémákkal küzdenek, mint az előnyösebb összetételű iskolák tanárai. Viszont az eredménytelenség elleni küzdelemben olyan tényezők vannak segítségükre, amelyek hatása elhanyagolható azokban az intézményekben, ahol a diákok, családi hátterük miatt, kedvezőbben állnak hozzá az iskolához és a tanuláshoz. Mindenekelőtt nagy jelentősége van számukra annak, ha jó az iskola társas miliője, azaz kiegyensúlyozott a tanár-tanár és a tanár-diák viszony.

A hasonló iskolarendszerű Szlovákiában a hasonló háttérű iskolákban más a tanári kar összetétele, de a problémák ugyanazok, ezért ott is serkentően hat a jó társas légkör a humán- és a kulturális tőke átadására. A jó társas közeget pedig az intergenerációs társadalmi tőkeforrásként működő kapcsolatrendszer és a kevesebb figyelmet kapó, de azért világosan kimutatható intragenerációs tanári tőkeforrás élteti, így hát ezeknek a forrásoknak rendkívül nagy a jelentősége. Ezek mértéke dönti el ugyanis, hogy a hátrányos kompozíciójú iskolák – azonos feltételek mellett, egymáshoz képest – mennyire lesznek eredményesek.

4. A szerző tudományos közleményei

Hátrányos helyzetű iskolák tanárai Magyarországon és Szlovákiában

In: Karlovitz János Tibor – Torgyik Judit (szerk.):
Vzdelávanie výskum a metodologia, International
Research Institute, Komarno, 2013, 633–644.

Egyházi iskolák eredményessége a PISA 2009-ben három közép-európai országban

In: Földvári Mónika – Nagy Gábor Dániel (szerk.):
*Vallás a keresztény társadalom után. Tanulmányok
Tomka Miklós emlékére*, Belvedere Meridionale, Szeged,
2012, 253–270.

Református iskolák tanárai

Magyar Református Nevelés, 2012, 13, 3, 2–12.

Jogszerű igazságtalanság (társszerzők: Gátas-Palotai
Ágnes és Kertész Gábor)

In: Kristófné Gunzl Rita és Kristóf Péter (szerk.):
Metszetek, ahol gondolataink összeérnek, Antológia
Kiadó, Lakitelek, 2012, 218–233.

Vallásos közösségekhez tartozó hallgatók (társszerzők:
Pusztai Gabriella és Kardos Katalin)

In: Dusa Ágnes és tsai (szerk.): *Egyetemi élethelyzetek.
Ifjúságszociológiai tanulmányok I.*, Debreceni Egyetemi
Kiadó, 2012, 121–147.

Teachers of Reformed Schools in Hungary

In: *Practice and Theory in Systems of Education*, 2009, 4, 1, 15–22.

A királyhelmecei „városi egyetem” esete

In: http://terd.unideb.hu/doc/bk_kiralyhelmec.pdf (2013. január. 15.)

Református iskolák tanárai

Magyar Pedagógia, 2008. 108, 4, 359–378.

Schools and Teachers in Debrecen.

In: Gabriella Pusztai (ed.): *Religion and Values in Education in Central and Eastern Europe*, CHERD, Debrecen, 2008, 83–97.

Középfokú egyházi oktatás Felvidéken

Mester és Tanítvány, 2008, 19, 81–88.

Hungarian Denominational Schools in Slovakia

In: Gabriella Pusztai (ed.): *Education and Church in Central- and Eastern Europe at First Glance*, CHERD, Debrecen, 2008, 109–119.

Tanárok református iskolákban

In: Kiss Endre – Buda András (szerk.): *Interdiszciplináris pedagógia és az eredményesség akadályai. Az V. Kiss Árpád Emlékkonferencia előadásai*. Kiss Árpád Archívum Könyvtár Sorozata, Debrecen, 2008, 181–191.

Értékek és normák megjelenése debreceni
gimnáziumokban

In: S. Nagy Katalin – Orbán Annamária (szerk.): *Értékek és normák interdiszciplináris megközelítésben*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2008, 125–132.

Iskolai légkörvizsgálat nyolc debreceni gimnáziumban
Educatio, 2007/16, 323–330.

Survey of School Climate in Eight Grammar Schools in
Debrecen

In: Edit Révay – Miklós Tomka (eds.): *Church and Religious Life in Post-Communist Societies*, Pázmány Társadalomtudomány 7., Budapest–Piliscsaba 2007, 273–286.

A szabadidő eltöltésének formái a régió hallgatóinak
körében

In: Juhász Erika (szerk.): *Régió és oktatás*,
Doktoranduszok Kiss Árpád Közhasznú Egyesülete,
Debrecen, 2006, 271–278.

A felvidéki magyar egyházi gimnáziumok diákjainak
nemzeti és vallási identitása

In: Pusztai Gabriella (szerk.): *Régió és oktatás*,
Doktoranduszok Kiss Árpád Közhasznú Egyesülete,
Debrecen, 2005, 239–248.

Mint a kelő nap az ő fényében. A vallásosság és az
identitás összefüggései felvidéki magyar egyházi
gimnáziumokban

In: Csomán Gábor (szerk.): *A XXVII. Országos
Tudományos Diákköri Konferencia*

Társadalomtudományi Szekciójának díjazott dolgozatai,

kiadó: Budapesti Corvinus Egyetem, 2005. On-line kötet:

<http://web.uni->

[corvinus.hu/otdk2005/download/26_2_bacskai.pdf](http://web.uni-corvinus.hu/otdk2005/download/26_2_bacskai.pdf)

ISBN 963 503 340 0 5-41.